

14 | JIŽNÍ MĚSTO – NEJVĚTŠÍ ČESKÉ SÍDLIŠTĚ

Martin Ouředníček

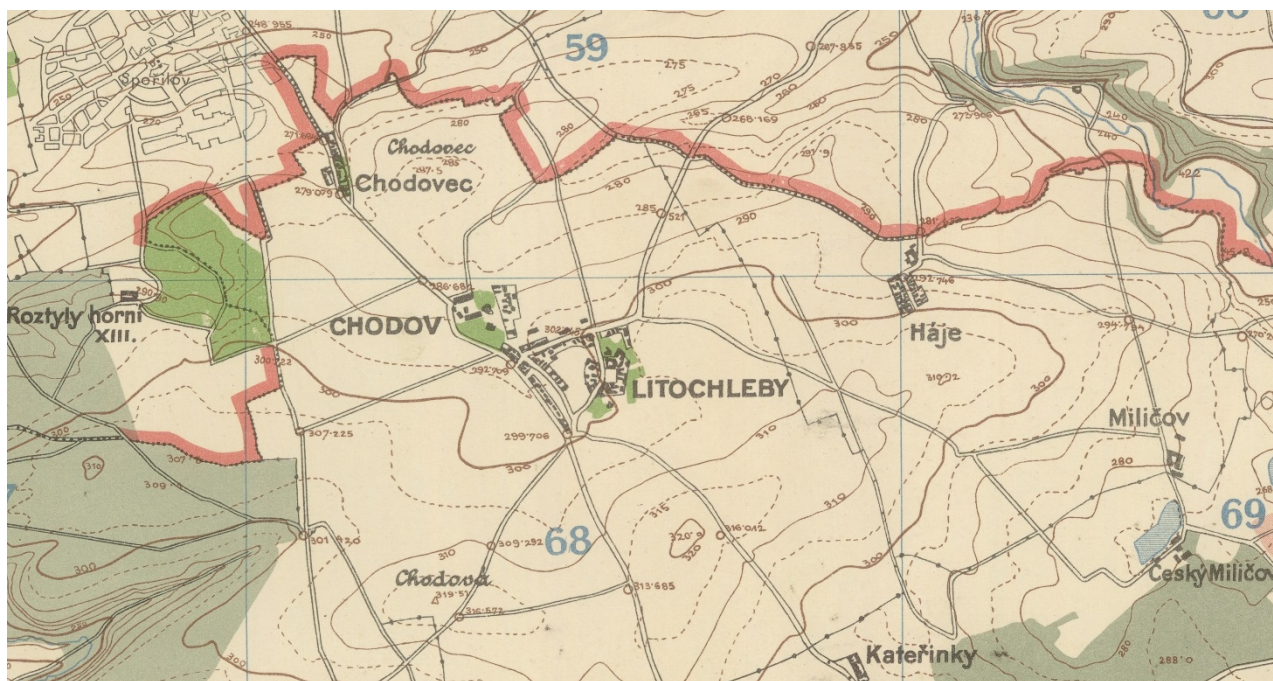

Jižní Město byl v letech 1990–1994 oficiální název pro nově ustavenou městskou část sestávající z katastrálních území Chodov a Háje. Sídliště Jižní Město I je označení pro projekt vzniklý v 60. letech 20. století a realizovaný východním směrem od dálnice D1, v 80. letech byla dokončena západní část pod označením Jižní Město II. Kromě klasických panelových domů je území Jižního Města dnes tvořeno zbytky jader starých vesnic a usedlostí a zástavbou původních rodinných domků. V současnosti nese městská část označení Praha 11 a Jižní Město je všeobecně přijímaný název pro největší pražské i české sídliště.

První písemná zpráva o Chodovu je ze třetí čtvrtiny 12. století (1185), existenci Chodovské tvrze se podařilo archeologicky prokázat až do 13. století (Huml, 1976), zápis o Hájích je až z roku 1761. Území dnešního Jižního Města bylo až do počátku 20. století zemědělským zázemím Prahy tvořeným malými zemědělskými dvory roztroušenými v krajině (obrázek 14.1 a 14.2). Původní vsi Chodov a Litochleby, s menšími sídly a usedlostmi Háje, Milíčov, Chodovec a Horní Roztyly, dosahovaly ještě v meziválečném období dohromady sotva dvou tisíc stálých obyvatel (tabulka 14.1 a 14.2). Ve 20. letech 20. století koupila Pražská obec od kunratického velkostatku Chodovský dvůr a umožnila na části pozemků bytovou zástavbu, část pozemků uvolnila také obec (Bartoň, 2007, 2011). Podobně rostla i nedaleká zahradní města na Spořilově a v Záběhlicích (viz severozápadní okraj mapy na obrázku 17.2). Ačkoliv došlo k pozvolnému rozvoji těchto sídel zejména do 50. let 20. století, rozhodující dynamiku nabralo území až jako součást plánů tzv. komplexní bytové výstavby (viz graf vývoje počtu obyvatel, domů a bytů na mapovém listu).

Obrázek 14.1: Území Chodova, Litochleby a Háje na mapě Stabilního katastru.
Zdroj: ČÚZK (2021).

Obrázek 14.2: Území současného Jižního Města se zakreslením původních sídel ve 20. letech.
Zdroj: Stavební úřad (1920).

Dne 1. ledna 1968 bylo k Praze připojeno území Hájů i Chodova. První kroky ve výstavbě sídliště popisuje kronikář městské části Praha 11 Jiří Bartoň: „Prvý obytný soubor, pojmenovaný podle obce Háje, byl stavěn od roku 1973. V dnešní Mendelově ulici vyrostly první obytné domy, zprvu ale užívané pro účely vedení stavby a stavbařů. Lokální centrum Hájů v sousedství stanice metra a nad hostivařským rekreačním územím mělo od počátku vyšší společenský význam. Vyrostla zde mj. první, tzv. Modrá škola. Do těchto nových Hájů se stěhovali v roce 1976 první obyvatelé. Dne 18. června převzali dekrety první z nich, z dnešní Hvězdoslavovy ulice. Pak se již katastry Hájů a Chodova rychle zaplňovaly světle šedivými panelovými novostavbami. Obklopily a částečně prostoupily i obě obce. Vedle víceposchodových obytných domů a některých rozlehlých bloků vyrůstaly, byť v menší míře, také řadové rodinné domy. Mezi bytové domy se postupně zaklínaly areály škol, jeslí a školek, prodejních středisek, zdravotnických a ubytovacích zařízení, garáží atp. V roce 1979 byla zahájena komplexněji prováděná výstavba západní části – Jižního Města II.“ (Bartoň, 2011).

Název sídla	Charakter sídla	Počet domů	Počet obyvatel
Chodov	ves	231	1 495
Chodovec	ves	30	300
Chodov – celkem	obec	261	1 795

Tabulka 14.1: Sídla tvořící katastrální území Chodova ve sčítání 1930.

Zdroj: Statistický lexikon (1934).

Název sídla	Charakter sídla	Počet domů	Počet obyvatel
Háje	ves	61	308
Milíčov	hospodářský dvůr	1	24
roztroušené domy	roztroušené domy	2	5
Háje – celkem	obec	64	337

Tabulka 14.2: Sídla tvořící katastrální území Hájů ve sčítání 1930.

Zdroj: Statistický lexikon (1934).

Z hlediska jednotlivých urbanistických částí je sídliště pro návštěvníka Jižního Města relativně nesnadné k orientaci. Za nejvýraznější hranice lze považovat jistě těleso dálnice D1 oddělující soubory Jižního Města I a II a také linku metra C se stanicemi Háje, Opatov, Chodov a Roztyly. Obytné soubory Litochleby, Opatov a Háje tvořily zpočátku Jižní Město I, Horní Kunratice a Horní Roztyly novější Jižní Město II (obrázek 14.3). Původně plánovaný šestý obytný soubor, který měl prorůstat do rodinných domů v Šeberově, již nebyl realizován (Jehlíková Janečková, 2021). Podle architektů bylo vzorem pro výstavbu anglické zahradní město Milton Keynes (Maier, Hexner, Kibic, 1998) nebo projekt ideálního moderního města Etarea (Logan, 2021). Původní koncepce ideálního bydlení však byla v mnohém proměněna a v 80. a 90. letech chyběla řada funkcí především obslužné infrastruktury. Specifický život v přelidněném a blátivém prostředí dostavujícího se sídliště vystihla Věra Chytilová v dokumentu Panelstory (1979). Řada drobných provozoven a služeb se začala doplňovat ihned po sametové revoluci v rámci živelné transformace původních kočárkáren, přeměny lokálních kotelen i stále méně potřebných jeslí a mateřských škol. V současnosti se oblast Jižního Města transformovala ve významné centrum dojížděky za prací a za službami s novými centry obchodu, kancelářských objektů a nových pracovních příležitostí ve službách (Ouředníček, Kopecká, 2021).

Obrázek 14.3: Charakteristická zástavba Jižního Města I na Chodově.

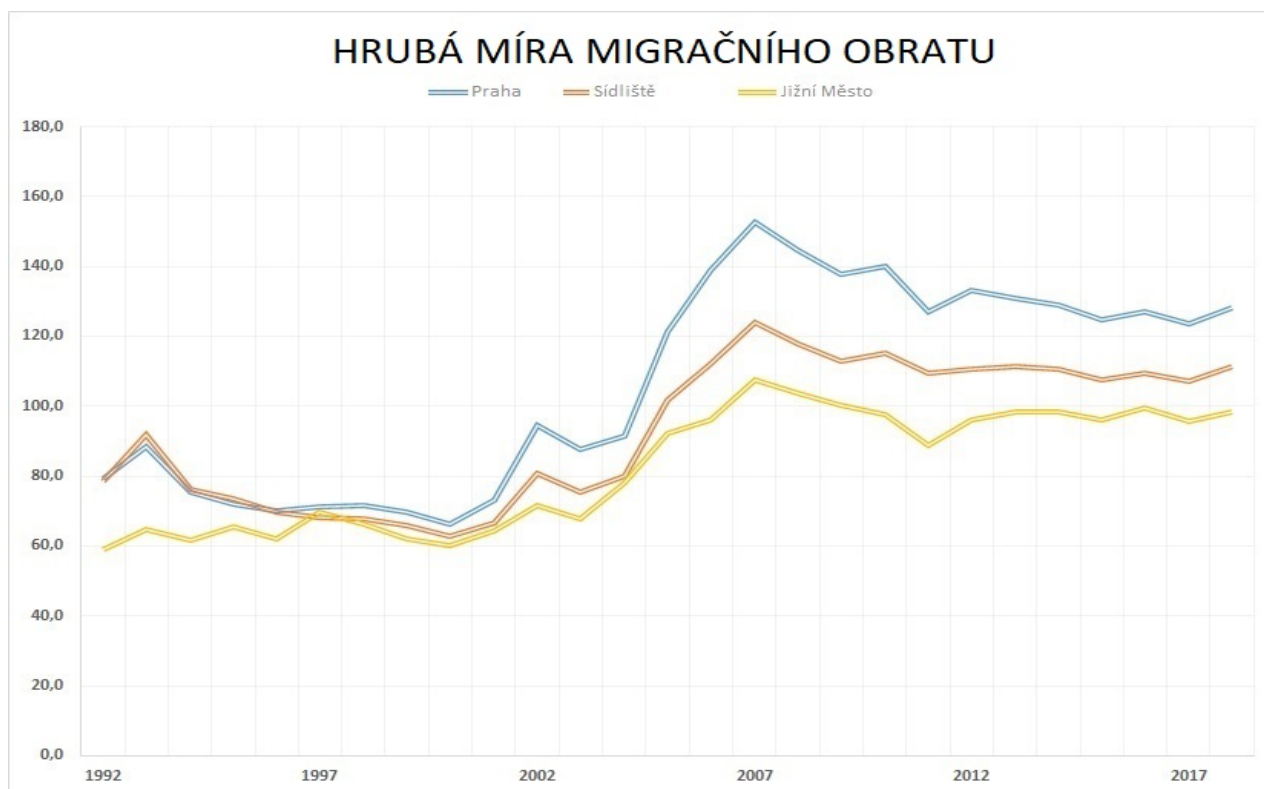
Foto: Jakub Lysák, Martin Ouředníček (2020).

Vývoj počtu obyvatel, domů a bytů

V Palackého popisu (1848) vykazovaly Háje celkem 138 obyvatel ve 24 domech a Chodov 452 obyvatel v 60 domech. Počet obyvatel a domů pozvolna v obou obcích narůstal, ke zhruba zdvojnásobení počtu domů i obyvatel dochází v meziválečném období v rámci suburbánního růstu, a ještě rychlejším tempem pak do roku 1950, zatímco 50. i 60. léta znamenají stagnaci nebo i mírné snížení populační velikosti. Před započítáním výstavby sídliště bydlelo podle údajů sčítání lidu z roku 1970 v Hájích 762 a v Chodově 4 349 obyvatel. Hned v roce 1980 dosáhly svého populačního maxima nově osídlené Háje s 26 621 obyvateli, doposud počet obyvatel čtvrti volně osciluje kolem 23 tisíc. Chodov se ke svému maximu dostal až po dostavbě sídliště Jižní Město II, v roce 2000 přerostl hranici 60 tisíc obyvatel. V té době byl Chodov třetí nejlidnatější čtvrtí v Praze (po Žižkovu a Vinohradech), stejnou pozici zaujímá i v současnosti se zhruba 54 tisíci obyvatel (za Stodůlkami a Žižkovem). Na celém území Jižního Města se v současnosti nachází zhruba 34 tisíc bytů. K 31. 12. 2020 žilo v městské části Praha 11 celkem 76 786 obyvatel a celkový počet obyvatel se v současnosti snižuje jak přirozenou měnou, tak i migrací.

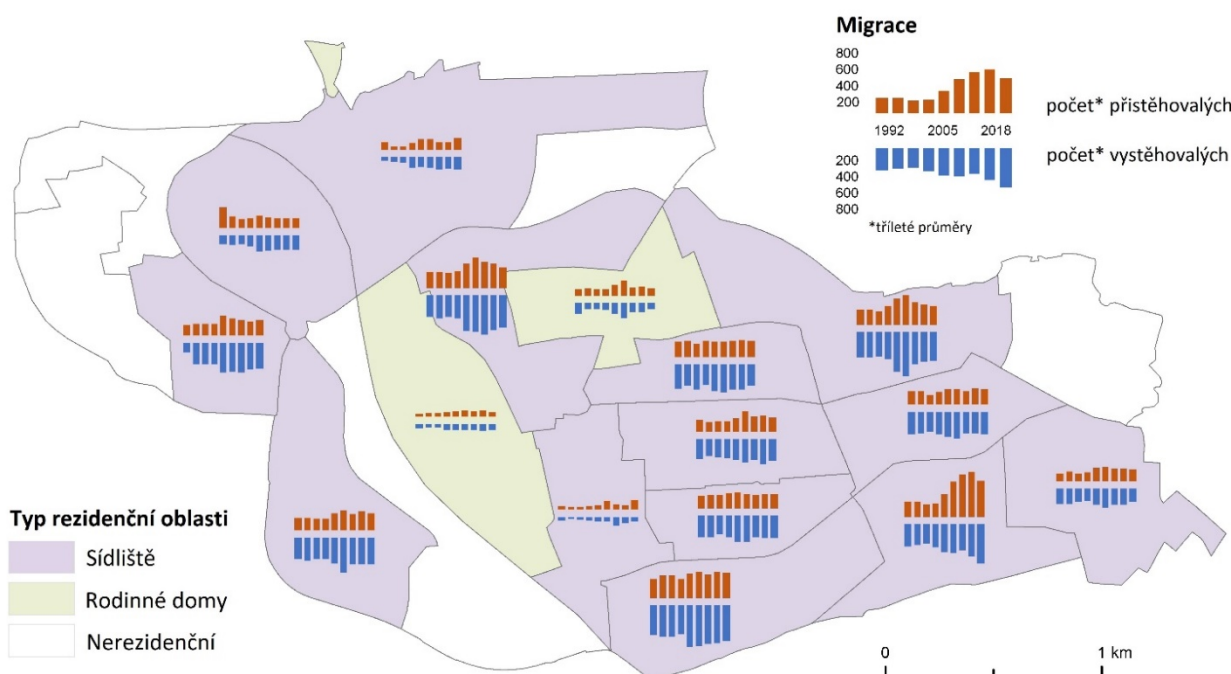
Rozhodující úlohu má pro populační růst nebo úbytek právě migrace. Hrubá míra migračního obratu představuje indikátor stability a fluktuace obyvatelstva (obrázek 14.4). Konec 90. let byl mezníkem v migračním chování. Zaprvé došlo k postupnému nárůstu migrace, zejména v souvislosti s otevřením města, vstupem do EU a zvýšenou imigrací cizinců. Migrační obrat se ve srovnání s 90. léty zdvojnásobil. Zároveň došlo k výrazným rozdílům v trajektoriích jednotlivých typů rezidenčních oblastí, kde sídliště po roce 2000 představují nejstabilnější část městského prostředí s velmi nízkou fluktuací obyvatelstva. Situaci lze srovnat s největším bratislavským sídlištěm, Petržalkou. Stabilita populace měřená hrubou mírou migračního obratu byla v letech 1992–2005 mnohem nižší (na úrovni 35–39 ‰) než na sídlištích Jižní Město a v Praze (Bleha, Popjaková, 2007, 270).

Jižní Město není homogenním rezidenčním prostředím. Migrační saldo ve vnitřní struktuře je patrné z mapy základních sídelních jednotek (zsj) vyhodnocených pro stejné období 1992–2018 (obrázek 14.5). Nárůst migrační aktivity je zřejmý z grafů přistěhovalých a vystěhovalých v šestnácti zsj v Praze 11. Pro většinu jednotek je charakteristický pokles počtu obyvatel, lze však vysledovat i konkrétní vlny nové bytové výstavby s důsledky ve zvýšených migračních ziscích v těchto územích.

Obrázek 14.4: Vývoj hrubé míry migračního obratu v Praze, na pražských sídlištích a na Jižním Městě v letech 1992–2018.

Zdroj: ČSÚ (2019).

Obrázek 14.5: Prostorové vzorce hrubé míry migračního salda v základních sídelních jednotkách Jižního Města v letech 1992–2018.

Zdroj: ČSÚ (2019).

Vývoj sociálního prostředí a věkové struktury

V roce 1970 ještě před započítáním výstavby sídliště byla věková struktura obou nově připojených obcí ku Praze – Hájů i Chodova – relativně stará s vyšším zastoupením postproduktivní složky. Věková pyramida je na počátku 70. let bez ostrých zářezů a výstupků typických pro nadcházející populaci sídliště (viz grafy věkových struktur v mapovém listu). To se radikálně změnilo s přílivem nových obyvatel sídliště. Specifická demografická struktura v našich sídlištích je obecně důsledkem socialistické bytové politiky, která preferovala mladé rodiny s dětmi před staršími domácnostmi a jednotlivci (Musil, 2002). Podle Ouředníčka (1994) byly v roce 1980 Háje nejmladší pražskou čtvrtí s indexem stárí 18,7 (počítaný jako podíl postproduktivní ku preproduktivní složce populace)¹. Vznik dvougenerační skladby obyvatel původně osídlujících Jižní Město zejména v 70. letech je zřetelný v populační pyramidě ze sčítání 1991. Zatímco generace tzv. Husákových dětí narozené v 70. letech jsou obecně zastoupeny v celé české populaci, jejich rodiče představují ve vyšších 60. a 70. letech věku oproti ostatním částem Prahy výraznou skupinu rezidentů. Generace prvních rodičů i dětí jsou stále viditelně zastoupené ve věkové struktuře Jižního Města. To svědčí o relativně vysoké stabilitě této generace i populace pražských sídlišť jako celku.

Sociálně-ekonomická situace na pražských sídlištích byla do značné míry stabilizována po vlně privatizací a relativně nízké dynamice rezidenčního a komerčního rozvoje na počátku nového tisíciletí. Pražská sídliště jsou považována za jednu z nejstabilnějších oblastí ve městě s nízkou úrovní sociálních problémů a obecně nízkou populační dynamikou (srovnej Kovács, Herfert, 2012). Transformační období mělo malý dopad na sociálně-ekonomické struktury v těchto obytných oblastech a sociální mix je jedním z hlavních atributů pražských sídlišť (Špaček, 2012; Špačková, Pospíšilová, Ouředníček, 2016; Přidalová, Ouředníček, 2017). Ve srovnání s relativní pozicí sídlišť měřenou úrovní vzdělání v ostatních evropských městech byla situace na pražských sídlištích příznivější (Kährik, Tammaru, 2010; Costa, de Valk, 2018; Kovács a kol., 2018; Vaattovaara et al., 2018).

Díky vysokému zastoupení mladých lidí patřila nejmladší sídliště k územím s nejvyšší úrovní dosaženého vzdělání. To se postupně mění a obě katastrální území patřila mezi lety 1980 a 2011 ke čtvrtím se zhoršující pozicí v rámci města podle úrovně vzdělanosti, tj. posunula se o více než 25 míst dolů v pořadí pražských katastrálních území (Špačková, Nemeškal, 2015). Stárnutí populace a snižování sociálního statusu patří mezi nejvýznamnější ohrožení současných pražských sídlišť v oblasti sociálního prostředí (Temelová a kol., 2011). Situaci výrazně vylepšuje lokalizace nové bytové výstavby. Již v roce 2011 patřily mezi nadprůměrně vzdělané části Jižního Města urbanistické obvody v severní části s nejnovější výstavbou. V současnosti lze předpokládat i zvýšení úrovně sociálně-ekonomického statusu v dalších oblastech s novější, dražší zástavbou s přílivem ekonomicky silnějších obyvatel (viz obrázek 14.6).

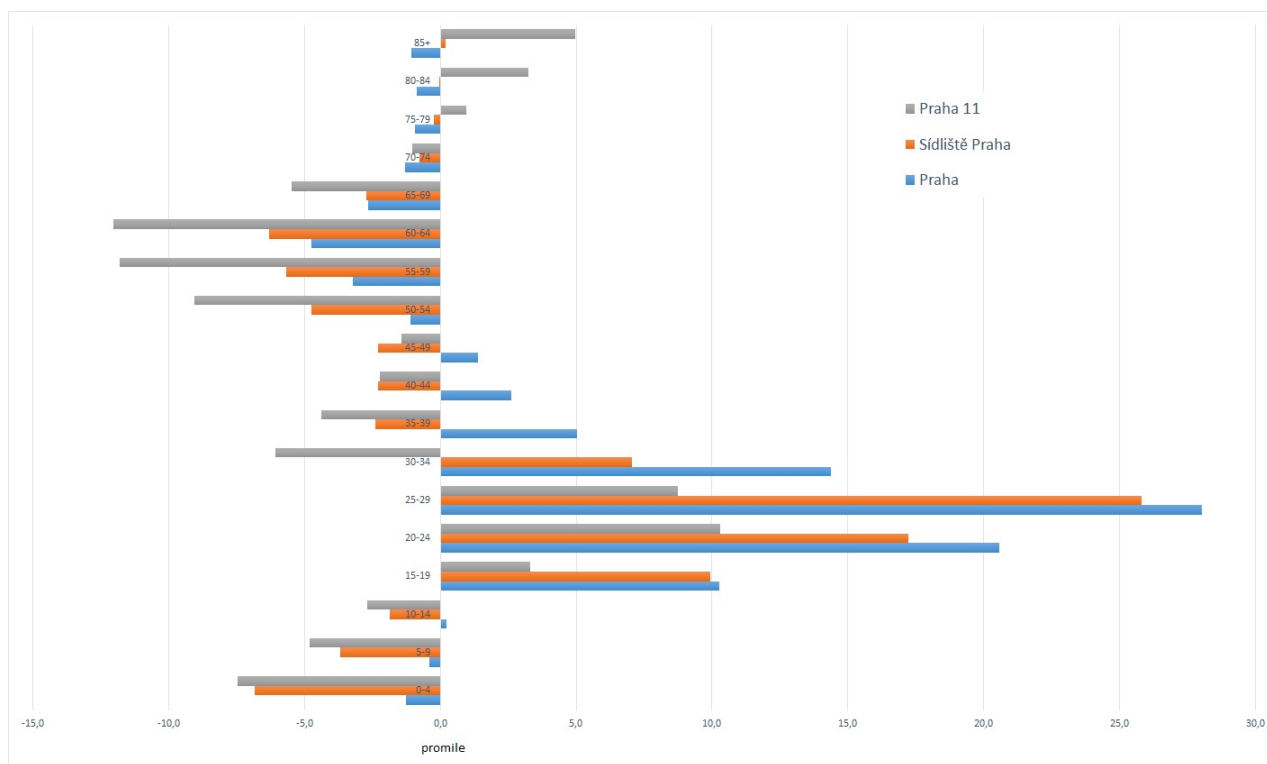
¹ Postproduktivní věk byl u mužů 60+ a u žen 55+, preproduktivní v kategorii 0–14 let (Ouředníček, 1994).

Obrázek 14.6: Háje s původní panelovou zástavbou a novým obytným souborem v popředí.
Foto: Jakub Lysák, Martin Ouředníček (2020).

Příliv nových migrantů změnil socio-demografickou strukturu sídliště (Temelová et al. 2011; Přidalová, Ouředníček 2017; Ouředníček, Špačková, Pospíšilová, 2018). Oblast Jižního Města je charakteristická atraktivitou pro vybrané skupiny obyvatelstva, zatímco jiné skupiny sídliště významně ztrácí. V porovnání s Prahou a ostatními pražskými sídlišti Jižní Město ztrácí zejména dětskou složku populace a obyvatele mezi 30. a 70. rokem života, relativně méně získává i mladých dospělých, pro které je Praha i ostatní pražská sídliště obecně velmi atraktivní (obrázek 14.7). Podstatné zisky Jižního Města jsou soustředěny do nejstarších věkových skupin především v důsledku lokalizace několika domovů pro seniory. Omlazování věkové struktury sídliště Jižní Město je tak ve srovnání s ostatními sídlišti i Prahou jako celkem mnohem méně výrazné. Jistým indikátorem možných budoucích problémů je i koncentrace nejlevnějších bytů v relaci celé Prahy do sídlištních obvodů Jižního Města (Wagner, 2017).

Novým charakteristickým aspektem celé Prahy je výrazná etnická diferenciaci, která začíná být důležitým tématem i pro okolí sídlišť, i když s výrazně nižší intenzitou než ve vnitřních městských částech. V případě sídlišť však jde spíše o vnitřní migraci zahraničních rezidentů zejména z východní Asie (Vietnam) a východoevropských zemí (Ukrajina, Rusko) než o mezinárodní migraci, protože sídliště neslouží jako příjmová zóna pro mezinárodní migraci (Přidalová, Ouředníček 2017). Největší počty cizinců na Jižním Městě představují v současnosti Ukrajinci, Slováci a Vietnamci, dále také Rusové, zatímco občané ze západní Evropy jsou zde mnohem méně zastoupeni než ve vnitřní části Prahy.

Obrázek 14.7: Hrubá míra migračního salda v Jižním Městě v letech 1992–2018 podle věkových skupin. Zdroj: ČSÚ (2019).

Literatura:

BARTOŇ, J. (2007): *Praha 11 na prahu 21. století*. Městská část Praha 11, Praha.

BARTOŇ, J. (2011): *Vznik Jižního Města*. Dostupné z: <https://www.praha11.cz/cs/praha-11-v-kostce/z-minulosti-prahy-11/vznik-jizniho-mesta.html> [cit. 7. 7. 2021].

BLEHA, B., POPJAKOVÁ, D. (2007): Migration as an important component of future development at local level – Petržalka city ward case study. *Geografický časopis*, 59 (3): 265–291.

COSTA, R., DE VALK, H. (2018): Sprouted all around: The emergence and evolution of housing Estates in Brussels, Belgium. In: Hess, D., Tammaru, T., van Ham, M. (eds.): *Housing Estates in Europe: Poverty, Ethnic Segregation and Policy Challenges*. Springer, Cham, pp. 145–166.

HUML, V. (1976): Výzkum opevněného sídla v Chodově (Praha 4 – Jižní Město). *Historická geografie*, 14–15. Příspěvky k dějinám pražské aglomerace I., 162–178.

CHYTILOVÁ, V. (1979). *Panelstory aneb Jak se rodí sídliště*. Film studio Barrandov, Prague.

- JEHLÍKOVÁ JANEČKOVÁ, M. (2021): Jižní Město. Dostupné z: <http://panelaci.cz/sidliste/hlavni-mesto-praha/praha-jizni-mesto> [cit. 7. 7. 2021].
- KÄHRIK, A., TAMMARU, T. (2010): Soviet prefabricated panel housing estates: Areas of continued social mix or decline? The case of Tallinn. *Housing Studies*, 25 (2): 201–219.
- KOVÁCS, Z., EGEDY, T., SZABÓ, B. (2018): Persistence or Change: Divergent Trajectories of Large Housing Estates in Budapest, Hungary. In: Hess, D., Tammaru, T., van Ham, M. (eds.): *Housing Estates in Europe: Poverty, Ethnic Segregation and Policy Challenges*. Springer, Cham, pp. 191–214.
- KOVÁCS, Z., HERFERT, G. (2012): Development Pathways of Large Housing Estates in Post-socialist Cities: An International Comparison. *Housing Studies*, 27 (3): 324–342.
- LOGAN, S. (2021): *In the Suburbs of History: Modernist Visions of the Urban Periphery*. University of Toronto Press, Toronto.
- MAIER, K., HEXNER, M., KIBIC, K. (1998): *Urban Development of Prague: History and Present Issues*. Vydavatelství ČVUT. Praha.
- MUSIL, J. (2002): Urbanizace českých zemí a socialismus. In: Horská, P., Maur, E., Musil, J. (eds.): *Zrod velkoměsta. Urbanizace českých zemí a Evropa*. Paseka, Praha, pp. 237–297.
- OUŘEDNÍČEK, M. (1994): *Vývoj a současné změny sociálně prostorové struktury Prahy*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha.
- OUŘEDNÍČEK, M., KOPECKÁ, Z. (2021): Towards Ordinary Quarters: The Development of Housing Estates in Prague after Transformation. *Journal of Housing and the Built Environment*.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., POSPÍŠILOVÁ, L. (2018): Long-term Development and Current Socio-Spatial Differentiation of Housing Estates in Prague, Czechia. In: Hess, D., Tammaru, T., van Ham, M. (eds.): *Housing Estates in Europe: Poverty, Ethnic Segregation and Policy Challenges*. Springer, Cham, 339–359.
- PALACKÝ, F. (1848): *Popis království Českého*. Nákladem knihkupectví J. G. Kalve v Praze.
- PŘIDALOVÁ, I., OUŘEDNÍČEK, M. (2017): The Role of Foreign Migration in the Changing Socio-Spatial Differentiation of Prague. *Czech Sociological Review*, 53 (5): 659–692.
- ŠPAČEK, O. (2012). Czech Housing Estates: Factors of Stability and Future Development. *Czech Sociological Review*, 48 (5): 965–988.

ŠPAČKOVÁ, P., NEMEŠKAL, J. (2015): *Vzdělanost v Praze*. Specializovaná mapa. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha. www.atlasobyvatelstva.cz.

ŠPAČKOVÁ, P., POSPÍŠILOVÁ, L., OUŘEDNÍČEK, M. (2016): The Long-term Development of Socio-spatial Differentiation in Socialist and Post-socialist Prague. *Czech Sociological Review*, 52 (6): 821–860.

TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., OUŘEDNÍČEK, M. & PULDOVÁ, P. (2011): Housing Estates after Socialism: Various Trajectories and Inner Differentiation. *Urban Studies*, 48 (9): 1811–1834.

VAATTOVAARA, M., JOUTSINIEMI, A., KORTTEINEN, M., STJERNBERG, M., KEMPPAINEN, T. (2018): Experience of a Preventive Experiment: Spatial Social Mixing in Post-World War II Housing Estates in Helsinki, Finland. In: Hess, D., Tammaru, T., van Ham, M. (eds.): *Housing Estates in Europe: Poverty, Ethnic Segregation and Policy Challenges*. Springer, Cham, pp. 215–240.

WAGNER, M. (2017): *Ceny bydlení v Praze*. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Praha.

Zdroje dat:

ARCČR 500 (2016): Databáze vektorových GIS vrstev.

BOHÁČ, A. (1923): *Hlavní město Praha: studie o obyvatelstvu*. Státní úřad statistický, Praha.

BOHÁČ, Z. (1976): Tisíciletý vývoj Prahy. *Historická geografie*, 14–15: 19–54.

CIZINECKÁ POLICIE (2019): Interní databáze cizích státních příslušníků k 1. 1. 2018.

ČÍS. KR. STATISTICKÁ ÚSTŘEDNÍ KOMISE (1885): *Podrobný seznam míst v Čechách (podle sčítání 1880)*. Alfred Hölder, Vídeň.

ČÍS. KR. STATISTICKÁ ÚSTŘEDNÍ KOMISE (1893): *Podrobný seznam míst v Čechách. Nově zmapován na základě výsledků sčítání lidu ze dne 31. prosince 1890*. Alfred Hölder, Vídeň.

ČÍS. KR. STATISTICKÁ ÚSTŘEDNÍ KOMISE (1904): *Lexikon obcí pro království a země na říšské radě zastoupené: zpracován na základě výsledků sčítání lidu ze dne 31. prosince 1900. IX., Čechy*. C.k. statistická ústřední komise, Vídeň.

C. K. MÍSTODRŽITELSTVÍ (1872): *Seznam míst v království českém podle výsledků sčítání lidu z 31. prosince 1869*. C. k. místodržitelství, Praha.

C. K. MÍSTODRŽITELSTVÍ (1913): *Seznam míst v království Českém*. C.k. místodržitelství, Praha.

ČSÚ (1970): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970. Elektronická databáze dat, upraveno podle Statistického lexikonu. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (1980): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2015): Historický lexikon obcí České republiky. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2019): Databáze individuálních migračních dat pro základní sídelní jednotky v Praze. Interní databáze. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2019): Obyvatelstvo a rozloha katastrálních území Prahy 2000–2019. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2019): Databáze demografických údajů za obce ČR. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2020): Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v urbanistických obvodech Prahy k 31. 12. 2019. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2021a): Pohyb obyvatelstva podle 57 městských částí v hl. m. Praze v 1. až 4. čtvrtletí 2020. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2021b): Pohyb obyvatelstva za vybranou městskou část Prahy – časová řada. Veřejná databáze. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ a MV (2007): *Statistický lexikon obcí České republiky 2007*. Český statistický úřad a Ministerstvo vnitra ČR.

ČÚGK (1972-3): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad geodetický a kartografický, Praha.

ČÚGK (1977-1981): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad geodetický a kartografický, Praha.

ČÚGK (1984-7): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad geodetický a kartografický, Praha.

ČÚZK (1990-5): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad zeměměřický a katastrální, Praha.

ČÚZK (1999-2000): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Český úřad zeměměřický a katastrální, Praha.

ČÚZK (2020): Originální mapy stabilního katastru 1836–1843. 1:2 880. Český úřad zeměměřický a katastrální, Praha. Dostupné z: <https://archivnimapy.cuzk.cz/uazk/pohledy/archiv.html> [cit. 22. 7. 2020].

ČÚZK (2021): Císařské otisky spojené (1824–1843). Český úřad zeměměřický a katastrální, Praha. Dostupné z: <https://ags.cuzk.cz/archiv/> [cit. 8. 7. 2021].

FEDERÁLNÍ STATISTICKÝ ÚŘAD (1967): Statistický *lexikon obcí ČSSR* 1974. Federální statistický úřad, Praha.

IPR (2020): Archiv leteckých snímků (Ortofotomap). Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/ortofoto-archiv/> [cit. 22. 7. 2020].

KARTOGRAFIE PRAHA (1979): Praha – plán města. Kartografie, Praha, 1:20 000.

PALACKÝ, F. (1848): *Popis králowstwí Českého: čili Podrobné poznamenání všech dosawadních krajůw, panstwí, statkůw, měst, městeček a wesnic, někdejších hradůw a twrzí, též samot a zpustlých osad mnohých w zemi České, s udáním jejich obywatelstwa dle popisu r. MDCCCLIII vykonaného*. J. G. Kalve, Praha.

PŘÍSPĚVATELÉ OPEN STREET MAP (2020): Databáze vektorových GIS vrstev. Dostupné z: openstreetmap.org [cit. 22. 7. 2020].

REGULAČNÍ PLÁNY STÁTNÍ REGULAČNÍ KOMISE (1939): Stopceny. Ceny stavebních pozemků 1:2880. Geoportal hl. m. Prahy. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/srk/> [cit. 22. 7. 2020].

ŘSCP (2020): Cizinci v Česku. Interní anonymizovaná databáze. Ředitelství služby cizinecké policie ČR, Praha.

SLDB (1970): Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů. Urbanistické obvody v Praze. Český statistický úřad, Praha.

SLDB (1991): Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů. Urbanistické obvody v Praze. Český statistický úřad, Praha.

SLDB (2011): Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů. Urbanistické obvody v Praze. Český statistický úřad, Praha.

STAVEBNÍ ÚŘAD (nedatováno, kolem roku 1920): *Výškopisný plán hlavního města Prahy s okolím*. Měřítko 1:20.000. Stavební úřad hl. m. Prahy. Vydala vlastním nákladem obec Pražská.

STATISTICKÁ KOMMISSE KRÁL. HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY A SPOJENÝCH OBCÍ (1895): *Poměry příbytečné v královském hlavním městě Praze a ve spojených s městskou statistickou komisí obcích, zejména v Karlíně, na Smíchově, na Královských Vinohradech a v Žižkově, jakož i v jiných pěti obcích sousedních dle výsledků popisu ze dne 31. prosince 1890*. Statistická kommise královského hlavního města Prahy a spojených obcí, Praha.

STATISTICKÁ KOMMISSE KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY A SPOJENÝCH OBCÍ (1906): *Sčítání lidu v Král. hlav. městě Praze a obcích sousedních provedené 31. prosince 1900. Díl II, oddělení II. Poměry příbytečné v Praze*. Statistická kommise královského hlavního města Prahy a spojených obcí, Praha.

STATISTICKÁ KOMISE KRÁLOVSKÉHO HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY A SPOJENÝCH OBCÍ (1911): *Hlavní výsledky popisu obyvatelstva ze dne 31. prosince 1910 v král. hlav. městě Praze a obcích okolních*. Statistická komise královského hlavního města Prahy a spojených obcí, Praha.

STATISTICKÝ LEXIKON (1934): *Statistický lexikon obcí v Republice československé. Na základě sčítání lidu z 1. prosince 1930. Díl I. Čechy*. Praha, Orbis.

STATISTICKÝ LEXIKON OBCÍ ČSSR 1965 (1966): Podle správního rozdělení 1. ledna 1965, sčítání lidu, domů a bytů 1. března 1961, SEVT, Praha.

STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ (1924): *Statistický lexikon obcí v republice Československé*. Státní úřad statistický, Praha.

STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ (1934): *Sčítání lidu v Republice československé ze dne 1. prosince 1930. Díl I. Růst, koncentrace a hustota obyvatelstva, pohlaví, věkové rozvrstvení, rodinný stav, státní příslušnost, národnost, náboženské vyznání*. Státní úřad statistický, Bursík a Kohout, Praha.

STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ A MINISTERSTVO VNITRA (1955): *Statistický lexikon obcí Republiky československé*. Státní úřad statistický a ministerstvo vnitra, Praha.

SZKÚ (1951): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Státní zeměměřický a kartografický ústav, Praha.

URRLAB (2013): Administrativní hranice katastrálních území Hlavního města Prahy 1921-2011. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Urbánní a regionální laboratoř, Praha. Dostupné z: <http://www.historickygis.cz/shp-vrstvy> [cit. 22. 7. 2020].

ÚSGK (1955-8): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Ústřední správa geodézie a kartografie, Praha.

ÚSGK (1962-8): Státní mapa 1:5 000 odvozená. Ústřední správa geodézie a kartografie, Praha.